

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה משיעוריו של

הגאון הינוקא

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

ג'תשס"ד
204

פרשת וירא

ויהיו חיי שרה

וכתב השפתי כהן (כב, ט) עוד, שכאשר ראה הקב"ה אהבתו כל כך עזה, בא לנחמו עד שלא נשחט, ואמר לו "הנה ילדה מלִּקְּהָה גם היא בנים לנחור אחיך" (כב, ט), שבזכותך זכה נחור לבנים, בכדי להוליד מלִּקְּהָה בן נחור את רבקה זוגתו של יצחק, ולקיים מה שאמרתי לך "כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך" (כב, יז), וביצחק יקרא לך זרע ולא ישמעאל. והוכרחה לידתה של רבקה להתאחר עד אחר העקידה, מפני שמתחילה בא יצחק מצד מדרגת הנקבה, כנאמר לאברהם בהבטחת הזרע "והנה בן לשרה אשתך", ולא אמר 'והנה לך בן', ומפני כך לא היתה לו בת זוג, אבל אחר העקדה באה לו ליצחק נשמה מצד אברהם ומדרגת הזכר, ואז באה רבקה בת זוגו. ולכך מתה שרה אחר העקידה, כי קודם היו חיייו של יצחק תלויים בחייה כאמור, כי בא מצד מדרגתה, אבל אחר העקידה שבאה נשמתו מצד מדרגת אברהם, שוב אין לה צורך, ולזה נאמר בה אז "ויהיו חיי שרה" (כב, א), ש'ויהיו' עולה כמנין שלושים ושבע, שהוא שנותיו של יצחק אז, ועתה שבאה לו נשמה ממדרגת זכר, שוב לא היו לה יותר חיים, ונתגלגלה שרה ברבקה כמו שכתב המגלה עמוקות (בפ' חיי שרה).

בנים לנחור

וביאר בספר ארבע חרשים (קנאת אפרים פרק טו, דף לא ע"ב) שבכך נגרם לידת עשיו שיצא מזוהמת בית אביה של רבקה, וכפי שהביא בילקוט ראובני (פ' תולדות, כט) בשם ספר גליא רזא, שראוי היה מתחילה שיצאו דוד ויעקב יחדיו מיצחק ורבקה, אלא שמפני שקטרג הס"מ בעת העקידה שלא ינצל יצחק חלילה, השתיקו הקב"ה במה שהבטיחו שיתן חלקו בזרע יצחק להיות הבכור, ושלח הקב"ה לגבריאל והביא את דוד, ושמח הס"מ ואמר מכירו אני, שראיתי אותו כשהראה אותו הקב"ה לאדה"ר ועתיד הוא להיות מלך על ישראל, הוא שראיתי אותו אדמוני וחתום בחותמי גופו מלא שער. ובשעת ההריון זרק בו הס"מ את זוהמתו בכדי שילך בדרכיו, ונתחלף דוד בעשיו, והיה עשיו חושב עצמו תמיד שהוא דוד, עד שנוכח שרימה אותו יעקב וניצח ולקח את בכורתו וברכתו, ונתברר לו שהוא מחלק הס"מ.

ויצא הראשון ארמוני

והיה הכל בכדי לתקן חטא אדם הראשון, כמו שאמר הרעיא מהימנא בזוהר בהר (בדף קיא ע"ב) שכאשר הושלך אברהם לאור כשדים תיקן בזה עוון העבודה זרה שמחטא אדם הראשון, וכענין "ואשיריהם תשרפון באש" (דברים יב, ג), ומתוך כך נפרדה ממנו הזוהמה ויצאה בישמעאל שהיה מצחק ועובד עבודה זרה (ב"ר נג, יא), ולאחר מכן יצא ממנו חלק הטוב ביצחק, אלא שעשיו היה מעורב ניצוץ של שפיכת דמים, ולכן מסר יצחק נפשו לעולה, ומפני שהיה בעבור חטא הקדמון כאמור, לכך נסתתם פי המקטרג וניצול וניתן איל תמורתו כאמור, וחלק הרע נתברר מקרבו ויצא בעשיו.

מחיה המתים

וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת יְדוֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכָלֶת לְשַׁחַט אֶת בְּנֵוֹ (כב, ט). הובא בפרקי דרבי אליעזר (פלא"א) ובילקוט שמעוני (וירא רמז קא) בשם רבי יהודה, שכיון שהגיע החרב על צוארו של יצחק, פרחו ויצאה נשמתו, וכיון שהשמיע הקב"ה קולו מבין שני הכרובים ואמר "אל תשלח ידך אל הנער" (כב, יב), חזרה הנפש לגופו, והתירו ועמד על רגליו. וראה יצחק תחית המתים מן התורה, שכל המתים עתידין להחיות, באותה שעה פתח ואמר 'ברוך אתה ה', מחיה המתים'. ובשבלי הלקט (ענין תפילה סימן יח) הביא ממדרש, שנעשה אז יצחק דשן והיה אפרו מושלך על הר המוריה, ומיד הביא עליו הקב"ה טל והחיה אותו, ועל טל זה אמר דוד (בתהלים קלג, ג) "כטל חרמון שירוד על הררי ציון כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם", ומיד כשהחיהו הקב"ה פתחו מלאכי השרת ואמרו 'ברוך אתה ה', מחיה המתים'.

ובזוהר נח (בדף ס ע"א בתוספתא) אמרו שאברהם בירך עליו 'מחיה המתים', שבעת העקדה יצאה ופרחה מיצחק הנשמה שהיתה בו בעולם הזה, וכיון שבירך אברהם ברוך מחיה המתים, חזרה ליצחק נשמה של עולם הבא. ובשפתי כהן (כג, ב) הביא בשם הזוהר עוד, שלכך בעת שספד אברהם לשרה לא הזכיר הכתוב שהביא את יצחק עימו, לפי ששחט בו אברהם רוב שני סימנים, והוליקוהו המלאכים תיכף לגן עדן לרפאותו ונשתהה שם שלוש שנים, וכשחזר משם בירך עליו אברהם 'ברוך אתה ה', מחיה המתים'. ולזה אמר יצחק כשנכנס אליו יעקב 'ראה ריח בני כריח שדה', מפני שהיה מכיר בריח גן עדן.

הוקשה עליו שלא נשחט

ובמדרש תנחומא (וירא, כג) אמרו, שנטל אברהם את הסכין כדי לשחוט את יצחק, עד שיצא ממנו רביעית דמו, ובא השטן ודחף ידו של אברהם ונפלה הסכין מידו, וכיון ששלח ידו לקחתה, יצאה בת קול ואמרה לו מן השמים 'אל תשלח ידך אל הנער', ואלולי כן כבר היה נשחט, וכשמעוה שרה כך פרחו נשמתה. ולפי זה מה שלא הביא אברהם את יצחק לספוד לשרה, ביאר בשפתי כהן (כב, יט) שהוא מפני ששלחו ללמוד תורה כמובא בילקוט שמעוני (וירא רמז קב), והוא מפני שרצה אברהם להראות חיבתו להקב"ה, שאם היה מביאו עימו היה מתוסף בליבו אהבה ליצחק, כמו אדם שחלה בנו והגיע למיתה או ניצול מהריגה, שהאב מביט בו ואינו שבע מראות, שדומה עליו כאילו נולד מחדש ומתוך כך מתקשרת בו אהבתו יותר ממה שהיתה מקודם, ואם כן היה נראה אברהם כתוהא חלילה על מה שעבר, ולזה הניחו אברהם ליצחק שִׁירָאָה כאילו כבר מת ונשחט, וכמעט שהוקשה עליו שלא נשחט מרוב אהבתו להקב"ה.

ואלה יעמרו על הברכה

העלון מוקדש לרפואת ישועת והצלחת:

יוסף בן אלישבע הדסה, מזל נעמי בת נוריה נורית, יעקב ישראל בן חיה רות סולטנה, דוד בן חנה. להקדשות ניתן לפנות בטל' 076.599.599.1

לעילוי נשמת

שיינא בת מיכל, יחיאל בן ג'ניה, גאולה בת דינה, רבי אהרן בן רבי מרדכי שרגא וגיסל זצ"ל.

משיח בן יוסף

והביא בילקוט ראובני (שם) בשם ספר גליא רזא עוד, שמפני שלא הסתייע להביא את דוד מיצחק ורבקה כאמור, לכך נולד יוסף ליעקב תמורת דוד, בכדי שישלים את רגל הרביעית שבמרכבה עד שיבוא דוד. והכל הוא בזכות החיים שהמשיך יצחק בעת העקדה כאמור, וכמו שאמר רשב"י בתיקונ"ז (תיקונא תנינא מהאחרונים, דף קלט ע"א) שאין קרבן שיהיה לו כח לבטל את המגפה כקרבן של עקדת יצחק, שלא היה רשות להמקטרג להתקרב לבית דין הגדול לתבוע דין, וזכות עקדה זו מועילה לבני ישראל בגלות, שהרי עתיד היה משיח בן יוסף להיות נהרג כמו שאמרו במסכת סוכה (בדף נב ע"א), ובזכות עקדת יצחק יצא בת קול מן השמים בזמן ההוא של העקדה ואמרה 'אל תעש לו מאומה' למשיח בן יוסף, לפי שנתגברו רחמים על הדין, כי כאשר גוברת מדרגת הזכר על הנקבה, נולד בן, שהוא גילוי רחמים שינצלו המשיח וישראל ולא ימותו בעת חבלי משיח, ומתבטל מהם הקטרוג על עוון העבודה זרה ושפיכות דמים.

ק"ץ ח"י

ובזה נמשכים חיים למשיח בן דוד, וכמובא שם במסכת סוכה שכאשר רואה משיח בן דוד את משיח בן יוסף שנהרג, אומר לפניו, רבונו של עולם איני מבקש ממך אלא חיים, וחיים אלו שמצד משיח בן יוסף נמשכים לו בזכות עקדת יצחק, וכנרמז בשם 'יצחק' העולה כמנין 'בן יוסף', וכמו שביאר רבי שמואל ויטאל בשער מאמרי רז"ל (בדף ש ע"ב ואילך) מה שאמר רשב"י בזוהר וישלח (בדף קסח ע"א) שעל אף שנתן אדם הראשון לדוד שבעים שנה מחייו, עוד היו צריכים האבות ליתן לו שבעים שנה מחייהם, אברהם נתן לו חמש, ויצחק לא נתן לו כלום, יעקב נתן לו עשרים ושמונה, ויוסף שלושים ושבע, ויחדיו הם שבעים שנה. וביאור הדבר, שהשנים שהניח לו אדה"ר, מלבד שהם נחשבים לְשָׁנִים מתים כמו שאמר לו הקב"ה "כי ביום אכלך ממנו מות תמות" (ב, ז), עוד היו הם שנים פגומים מזוהמת נחש, ומה שעשה תשובה הלואי שיועיל לו לעצמו, ולכן לקח דוד בנוסף לזה שבעים שנה מהאבות, ויצחק שהיתה נשמתו מצד הגבורה לא היה יכול להניח לו כלום, אבל מתוך שנעקד על גבי המזבח בהיותו בן ל"ז שנים, בכח זה נתן לו יוסף מחייו ל"ז שנים, כי היה יוסף מצד מדרגת 'ק"ץ ח"י', הוא היסוד הנקרא 'חי' והוא 'ק"ץ' אל הגבורה, והוא שתיקן ל'יצחק' שעולה שמו כאותיות 'ק"ץ ח"י', ולכן נתן יוסף לדוד ל"ז שנה מחייו, כנגד מספר השנים שהיו ליצחק בשעת העקדה. כי אותם הל"ז שנים ראשונים שהיו לו קודם העקדה שהיו מצד מדרגת הנקבה כאמור, נתנם במתנה לדוד שגם הוא בא מצד מדרגת הנקבה.

וישלח יצחק

והוא שאמרו באגדת בראשית (פרק מ) שחמשה דברים שזיכה אברהם את יצחק, והם, נוי, תואר, עושר, גבורה, וחכמה, והעבירם יצחק ליעקב, ויעקב ליוסף, שכל דברים אלו נאמרו ביצחק, וכנגדן ביוסף. כי מדרגת

יוסף משלימה למדרגת יצחק כאמור, שעסקו שניהם להשפיע השפיע ממדרגת היסוד ח"י עלמין כמובא בזוהר תולדות (בדף קלה ע"ב), וכמו שכתב בעמק המלך (שער יג, לה) שהיה יוסף הצדיק גלגול של יצחק. ולכך כל עיקרו של יצחק היה צופה על נשמת יוסף שיעמוד מיעקב, וכמו שרימז זאת האמרי נועם (בריש פ' ויצא) במה שנאמר כששלח יצחק את יעקב לבית לבן למצוא זיווגו "וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם" (כה, ה), וכן "ושלח אותו פדנה ארם" (כה, ו), 'ש'שלח' עולה כמנין 'יעקב יוסף', שנתקשר ב'יעקב' להשפיע לו שיזכה להוליד את 'יוסף', ולזה אנו מוצאים שהמילוי של 'יעקב' ('י"ד עי"ן קו"ף ב"ת) עולה כמנין 'משיח בן יוסף', וכן המילוי של 'יצחק' ('י"ד צד"י ח"ית קו"ף) עולה סוד שמו של משיח בן יוסף שהוא 'נחמיה בן חושאל' (היכלות רבתי לט, א).

את המאכלת לשחוט

ועיקר הדבר הוא שצפה יצחק על אחרית הימים, ליתן זכות וכח למשיח בן יוסף לעמוד כנגד גוג ומגוג, שהם מלכות אדום הבאים מזרע עשיו, ולנקום מהם נקמת ה' בעשיו. ולכך רבה היא זכות עקדת יצחק, שבזכותה ניצול משיח בן יוסף מהריגה כאמור, וכנרמז במה שנאמר אז 'ויקח את המאכלת לשחוט את בנו', 'ש'לשחט' עולה כמנין 'ארמילוס', שהוא אשר יעמוד כנגד משיח בן יוסף להרגו (מדרש ויושע עמוד קנה), אבל בזכות מה שנתן יצחק צווארו לשחיטה על גבי המזבח, ניצול משיח בן יוסף שלא יהרגו ארמילוס, וכמו שביאר הגר"א בפיוט חד גדיא שמשח בן יוסף נקרא 'שוחט', כי הוא שיהרגו וישחוט את מלכות אדום שמזרע עשיו. ולכך רבה וגדולה היא מאד הזכרת זכות עקדת יצחק, וכנפסק בטור ובשולחן ערוך (או"ח ס"א, סעיף ה) שטוב לומר בכל יום פרשת העקידה.

ובספר ימלט נפשו (ס"י יא, אות ג) ליקוט מעלות רבות בקריאת פרשת העקידה: א. שמשברת מנעול ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים ובוקעת כמה רקיעים ועולה התפילה למעלה. ב. שהנמצא בצרה גדולה יאמר אותה שבעה פעמים בכוונת עצומה ובדמעות שלישי עם היה רצון הנדפס בסידורים, ויושיעהו ה' מצרתו. ג. שהאומרה בכוונה גדולה ובהתלהבות זהו סגולה נפלאה לכפרת עוונות, אין למעלה הימנה. ד. שמבטלת מיתה מבני אדם, ובפרט בזמן שחולאים רעים מצויים בעולם, שעומדת זכות קריאתה כתרס בפניהם. ה. שמעוררת זכות אבות ועולה זכות ישראל לפני אביהם שבשמים. ו. שכובשת מידת הדין ומגלה את מידת הרחמים. ז. שמכניעה כל המקטרגים ומרעין בישין.

ובתיבת 'לשחט' ראוי לכוין להתפלל על משיח בן יוסף שלא יהרג על ידי 'ארמילוס' כאמור, וכענין שעורר האריז"ל להתפלל על הדבר, כמובא בשער הכוונות (בדרושי העמידה ו) ובפרי עץ חיים (בשער העמידה יט), ובזה יתעוררו רחמים עליונים על ישראל לבטל מעליהם כל דין ושהיו ראויים לגאולה מצד הרחמים, וימשכו עליהם טללי תחיה מאוצר החיים העליון.

"ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד" (בראשית א, ה)

משיעור א' חשון תשע"ז

א

בדור זה הוא דבר גדול והצלה לאדם בעצם כך ששוהים אנו בבית הכנסת ובית המדרש, וכל גדולי העולם שהיו בכל הדורות לא חפץ אחד מהם להיות בדור זה, וכענין שאמרו אמוראים רבי במסכת סנהדרין (בדף צח ע"ב) על ביאת משיח 'ייתי ולא אחמיניה' (שיבוא משיח, אבל לוואי שלא אראנו), שמא יגרום החטא, כי ידעו שבדור זה תהיה בעולם כפירה רבה והרבה מאוד אפיקורסות, עד שיהיו העולם בנסינות וקשיים גדולים, וכמו שרואים היום עוצם הקושי של ישראל וכמה משוועים כולם לישועתם, ומבקשים אנו תמיד גילוי של רחמים

מה' ב"ה, שירחם על הכל ויושיע לכולם וישפיע עלינו רחמים גדולים מן השמים, שיושיעונו ברחמיו ויפדנו לחיים טובים בדבקות בו יתברך, בטוב הנראה והנגלה.

ב

וכן בכל הדורות מאז ומעולם עברו הצדיקים, וכלל ישראל, מאורעות שיש בהם הסתרה ונסינות של ריחוק מה' ב"ה, וכמו שגם בזמן משה רבנו באו עליו נסינות רבים מאד, וכמה פעמים שהיה צריך לעמוד בפרץ ולבטל גזרות ודינים, וכן אברהם וכל האבות הקדושים עמדו

בנסיונות תמיד, וכן יוסף הצדיק הוצרך לעמוד בנסיונות גדולים. אמנם בתוך כל אלו הזמנים שרואים בהם ענין של נסיון, מגלה לנו התורה שכל אלו הנסיונות והקשיים אינם חשובים כנגד זה שה' ב"ה נמצא עם האדם ושורה אצלו השכינה והברכה, וכך רואים בכל הפעמים שנגלה השי"ת אל האבות, וכמו שכתוב (בראשית יז, ד-ח) "אני הנה בריתי איתך... ונתתי לך... את כל ארץ כנען לאחוזת עולם, והייתי להם לא־להים", וכן אמר אבימלך ליצחק (שם כו, כח) "ראו ראינו כי היה ה' עימך", וכן היה עם יעקב, שבכל מאורעות והרפתקאות שעבר היה השי"ת איתו עימו ואצלו, וכמו שהבטיחו (שם מו, ג) "אנכי ארד עימך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה", וכן היה עם יוסף, שגם כאשר נמכר לעבד בתחתית זוהמת מצרים נאמר בו אז (שם לט, ב) "ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח", וכן היה עם משה, שכאשר הוצרך לעמוד בנסיון גדול לילך לבית פרעה, מקום התנין הגדול מרכבת הסטרא אחרא, היה נרתע לאחוריו כמו שכתוב (שמות ד, ג) "וינס משה מפניו", וכמו בא בזוהר בא (בדף לד ע"א), ואמר לו אז הקב"ה "ואנכי אהיה עימך", וכן אמר הקב"ה ליהושע (א, ה) "כאשר הייתי עם משה אהיה עימך", וכן זכה לזה דוד, כמו שכתוב (בשמואל א' יח, יד) "ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עימו".

ומשמעות הדבר שנמצא הקב"ה עם האדם במדרגה כזו, עד שמעידה התורה שנמצא עימו השי"ת, היא רק מצד הנצחיות, שאומר להם הקב"ה שנמצא הוא עמם עד הגאולה השלימה, ועד שיזכו לראות בארץ זבת חלב ודבש בשלימות לאחר שיבוא משיח ויבנה בית המקדש, שאז נזכה לראות בחוש את כל ההבטחות וכל הנבואות, ואת גילוי היגיעה בתורה של כל הצדיקים בכל הדורות שטרחו והתיגעו על התורה במסירות גמור לבאר ולפרש את התורה, בכדי שנוכל לקיימה במעמד השראת השכינה בפועל בבית המקדש, בכל עבודת הקרבנות ודקדוקי העבודה בבית הבחירה.

ג

וכאשר מתגלה הקב"ה אל האבות ובכל מה שמעידה התורה על ברכת השי"ת והשראת שכינתו על ישראל והצדיקים, היא בכדי לגלות לנו שבאמת אין אנו רואים כעת דבר מרחמי השי"ת שיש בכריאה, ואין לנו ערך אמיתי לקרבה אל ה' ב"ה ולתורתו ולהיותנו בני אדון השמים והארץ, ואין בנו דעת להתבונן בגדולת ה' ורחמי המגולים בכל הכריאה, ואין אנו רואים את המעלה וחשיבות של כל דבר נסיון שעובר האדם בגשמיות וברוחניות.

ואמנם באמת עד שנזכה לגאולה השלימה ויוכלו עינינו לראות בגדולת ה' ומעלת נשמות ישראל וכל פרט שעבר עליהם, הנה עד אז עיקר העיקרים הוא שיתבונן ויחשוב היכן הרצון והמחשבה והמעשה שלו בפועל, והוא אשר מלמדים אותנו גדולי הצדיקים תמיד, שאיך שיהיה בעולם, ובכל אשר יהיה נעשה עם האדם, צריך הוא תמיד לדבוק במטרה אמיתית ונצחית, ולהיות אמת, מבלי לחשוב מבני אדם ומכל מה שעובר, כי כפי שגדולה אמונתו בתכלית אמת נצחית, כן אין נחשבים אצלו כל המאורעות והצמצומים למאומה כנגד מה שיש לו את האפשרות לעמוד לפני השי"ת, וכנגד האפשרות שניתנה לו ליגע בתורה ובדברי מי שאמר והיה העולם.

ועל אף שלא תדיר היו הרחמים מגולים לאלו הצדיקים, וכמו שהיה אברהם עומד בנסיונות גדולים, וכן יוסף הצדיק שנמכר למצרים, הנה גם אז היו דבוקים תמיד בהשגת אמת בגדולת השי"ת, והיו חדורים באמונה שה' ב"ה גדול עד אין חקר יותר מכל קושי שעברו, ולכך לא היו תהפוכות העולם הזה נחשבים בעיניהם למאומה כנגד הקרבה לגדולתו יתברך וההשגה בו.

ד

ובעבור זה נגלה השי"ת אל אברהם וגילה לו את שר עמידתו בנסיון,

כמו שאמר והבטיח לו (בראשית טו, א) "אל תירא אברם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד", וכן הוא בכל הצדיקים מימית עולם, שכל הברכות וההבטחות שהובטחו שיהיה השי"ת עימם, היתה כוונת הדברים על הנצחיות ועל הגאולה השלמה, וגילה להם השי"ת מעט מפירותיהם שיזכו לראות לעתיד לבוא. וכל זה מכח זכותם שראו תמיד לנגד עיניהם את גדולת השי"ת, ומתוך כך היו כל הקשיים מתבטלים כנגדם מעוצם גדולתו יתברך (וידוע בשם הקדוש רבי מנחם מנדל מקוצק בעל עמוד האמת, שהיה אומר 'אל תאמר לפני ה' את גודל צרותיך, אלא ספר לצרותיך את גדולת הקב"ה'), וכמו שאמרו במסכת ראש השנה (בדף לא ע"א) שבשני בשבוע היו משוררים הלווים "גדול ה' ומהולל מאד בעיר א־להינו הר קדשו" (תהלים מח, ב), על שם שחילק מעשיו ומלך עליהם, היינו שחילק הקב"ה את הנהגתו לחסד וגבורה, שהיא היא משמעות ההשגה בגדולת ה', שגדול הוא יותר מכל שפע וטובה, ומולך ומושל בכל ענין הדינים שיש בעולם.

ה

כי הנה עכשיו בגלות הולכים אנו כסומים ואיננו רואים דבר, ומוחנו אטום, ואין הלב מרגיש, ונסתר מאיתנו לראות מהי אהבת הכריאה, ועוצם הרחמים המתפשטים על כל הבריות, ומפני דוחק הגלות והנהגת ההסתרה הולך האדם עם מרירות גדול על הכריאה, ובכל דבר קל שאינו כרצונו מגלה הוא חלילה מרירות על בריותיו של ה' ב"ה, כגון כאשר יוקדת עליו השמש נעשה לו מרירות על השמש, ואינו נותן ליבו להתבונן ולהתפעל מעצם קיום השמש, וכך בכל דבר קל הגורם לו טרדה חפץ האדם שתבטל אותה הבריה, ואין לו לב להתבונן על טובותיו יתברך שמטיב עימו בכל יום מתוך הכריאה. ואילו היה מתבונן האדם מעט מתוך נחת וישוב הדעת, יכול היה מתוך כך להתחבר לכריאה ולראות בכל דבר ענין אחר לגמרי, שכאשר היה מתבונן בשמים, במים, ובעצים ובכל בעל חיים, היה מתמלא ליבו ברחמים ובהתבוננות בגדולת השי"ת, עד שהיה בא לידי אהבת ה', וכמו שכתב רבנו הרמב"ם (בהלכות יסודי התורה ב, ב).

ובעבור כך ניתנה לנו מתנת השבת, וכמו בא במסכת שבת (בדף י ע"ב) וביצה (בדף טז ע"א) שאמר הקב"ה למשה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם, ובמה שאמר לו הקב"ה 'בבית גנזי' נרמז שבשבת מתגלים לישראל האהבה והרחמים שהיו גנוזים בימי החול מחמת הטרדות והדוחק, כי מתוך קדושת שבת שהיא מעין עולם הבא והתנוצצות מהעתיד לבוא מתגלית בלב כל אחד מישראל מידת האהבה, ונכנסים הרחמים בליבו, ולכך היא 'זכר למעשה בראשית', ש'בראשית' עולה במספר קטן כמנין 'אהבה' כמובא בתיקוני זוהר (בהקדמה, דף י ע"ב), שאז מתגלים הרחמים שזהו ענין איסור נטילת נשמה בשבת כמובא במסכת שבת (בדף עה ע"א), וההורג כינה בשבת כהורג גמל בשבת כמובא שם (בדף קז ע"ב), כי בשבת יש גילוי רחמים ואהבה על כל הכריאה, וכפי שיתגלה לעתיד שיהיה הכל כענין 'שבת', ויוכלו הבריות להתבונן מגדולת ה' ולבוא לאהבה אותו יתברך.

ו

ושורש הכל הוא נעוץ במחשבה והתבוננות ואמונה חזקה ואמיתית שהקרבה אל ה' ב"ה היא הדבר הנעלה והגדול מן הכל, ושידע ויבין האדם שכנגד כל מה שיעבור בעולם, אין דבר יקר יותר מהקשר שלו עם הבורא ב"ה. וכל שכן וקל וחומר הדבר כאשר יש לו לאדם דעת מה לעשות כאן בעולם, ויש לו קשר לתורה ולחכמים. והעיקר הגדול מן הכל היא המחשבה ממעלת הצדיקים שמסרו נפש על התורה, שכאשר דבק האדם אחר דרך הצדיקים ויתחקה אחר כוונת עבודתם ורצונם ומחשבתם, ימצא שבכל חייהם לא הסיחו את הדעת מהתכלית הנצחית בגאולת ישראל השלימה, וכללות כל הרצונות וכל המחשבות וכל הרעותא דליבא בכל תנועה שעשו כאן בעולם, היה הכל לשם יחוד ה', ולמען גילוי מלכותו ויחוד שמו הגדול, ומתוך זה לבד באו לכל

מעלתם הגדולה, שמתוך שהשיגו בגדולת ה' היו יכולים להמשיך רחמים גדולים על דורם ועל דורי דורות שיבואו לאחריהם עד הגאולה השלימה.

ומתוך שזה היה כל ענינם וכל תכליתם בכל אשר פעלו ועשו ודיברו וחשבו, הנה כאשר נגלה עליהם ה' ב"ה היה מבשרם תמיד על פירות עבודתם, שעל אף שעדו עליהם תמיד נסיונות וקשיים, וכמו שאמר רב אחא בבראשית רבה (פד, ג) שבשעה שהצדיקים יושבים בשלוח ומבקשים לישב בשלוח בעולם הזה, השטן בא ומקטרג, אמר לא דיין שהוא מתוקן להם לעולם הבא אלא שהם מבקשים לישב בשלוח בעולם הזה, וכפי שארע ליעקב אבינו שכאשר ביקש לישב בשלוח בעולם הזה נזדווג לו שטנו של יוסף, ונתקיים בו הכתוב (באיוב ג, כו) "לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבוא רוגז", 'לא שלותי' מעשיו, 'ולא שקטתי' מלבן, 'ולא נחתי' מדינה, 'ויבוא רוגז', בא עלי רגזו של יוסף. על כל זה לא היו אלו הצדיקים נותנים עיניהם על זה כלל, כי לא היה נחשב בעיניהם כל זה למאומה כנגד הקרבה לה' ב"ה, וכנגד תכלית הגאולה הנצחית וגילוי מלכותו ביחוד שמו הגדול, והיו עיניהם נשואות תמיד אל היום בו יהיה שמו הגדול אחד, וכענין הכתוב (בראשית א, ה) "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד" שדרשו בבראשית רבה (ג, ב) "ויהי ערב של עשו, ויהי בוקר של יעקב, יום אחד", הוא שנאמר (בזכריה יד, ז) "והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור", היינו שאפשר שיהיה לאדם כענין 'ערב' הרומז לקושי וגלות, ואפשר שיהיה לאדם כענין 'בוקר' הרומז להתנוצצות גאולה טובה וברכה, אבל בכל זה עיקר תכלית הכל הוא 'יום אחד' בו יהיה ה' אחד ושמו אחד.

ז

והוא ענין שאנו קוראים את 'שמע' קודם התפילה, שהוא סוד המשכת המוחין בקריאת שמע קודם שיתפלל כמובא בדברי רבנו האר"י בעץ חיים (שער כב, ג), כי התפילה נקראת 'חיי שעה' כמו שאמר רבא במסכת שבת (בדף י"ע"ב), אך כדי שיוכל להתבונן בגדולת ה' בתפילתו וימשכו הרחמים על ידי התפילה, צריך שיהיה ליבו שלם תחילה לעבוד לה' ב"ה ללא תנאי כלל, ולא הוב לו יתברך בלא מחשבה אם נותן לו הקב"ה את בקשותיו, ובלא מחשבה ממה שעובר, שכל זה הוא ענין 'חיי שעה', ורק אז יכול להתחיל להתבונן מגדולת ה' ולהמשיך רחמים בתפילתו, כי מבין ומתבונן היטב שכל עניניו ובקשותיו הרוחניים והגשמיים אינם בערך כלל כנגד המעלה של הקשר הבלתי תלוי בינו לבין ה' ב"ה. והכל הוא כפי שיהיו עיני האדם צופיות אל התכלית הנצחית בבנין בית המקדש, כמו שאמר דוד 'גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלהינו הר קדשו', כי גדולת השי"ת יכול האדם להשיג רק כאשר עיניו נשואות אל התכלית בירושלים ובית המקדש, שיהיה ה' אחד ושמו אחד.

ולכך אחר שעבר אברהם נסיונות גדולים בחן אותו הקב"ה שוב בנסיון העקידה, בכדי לחקוק טבע זה בכל זרע ישראל לדורות, שיהיה הקשר של כל בר ישראל אל ה' ב"ה קשר שאינו תלוי בכל דבר שיהיה, לא באהבתו לְכָנוּ, ולא במחשבת העולם עליו, ולכך אחר העקידה שקיבל כבר אברהם כביכול את בנו בחיים, היה בהשתקקות נמרץ להקריב לה' ב"ה איזה דבר מצד מסירות נפש, להראות שאין הקשר והאהבה לבנו מעכבת את נקיות האהבה שיש לו אל ה' ב"ה. וכן יעקב אחר שעבר תלאות רבות שהם כענין 'ערב', ירד למצרים וראה את יוסף שהוא כענין 'בוקר', וכמו שראה לאחר מכן טובה

ורחמים מגולים במצרים, ובכל זה היתה כל כוונת ליבו ורצונו על הגאולה ותכלית הכל, שהיא גילוי מלכותו יתברך בזה היום אחד שיתגלה לעתיד, ולכן כשראה את יוסף תיכף קרא קריאת שמע כמובא ברש"י (בראשית מו, כט), לגלות שאין כל תלאה וצער, ועתה גם אין כל אהבה שתהיה חוצצת באהבתו את השי"ת ואת מחשבתו על התכלית הנצחית, ואין כל תלאה או טובה שתסיח את דעתו מליתן איזו חשיבות לכל דבר מלבד הקשר והדבקות שלו באהבה אל ה' ב"ה.

ח

ולכך סומכים אנו אחרי קריאת שמע את פרשת "ואהבת את ה' א' להיך בכל לבבך ובכל נפשך בכל מאודך", שכל מה שעובר אינו חשוב בעיניו כנגד מה שזוכה לקרבה לה' ב"ה ביחוד הקריאת שמע, וזהו 'בכל לבבך', בין אם יש לך יצר הרע ובין אם יש לך יצר הטוב תאהב להשי"ת מתוך שני יצריך כמו שאמרו במשנה ברכות (פ"ט מ"ה), כי כך ציוה אותנו ה' ב"ה שנאהב אותו גם ממקום הריחוק, וגם ותוך שיש באדם גם ליצר הרע, ויהיה כאומר להשי"ת שאוהב אותו יתברך גם כאשר יש בו תאוות וריחוק, וכך נחשב שעובד להשי"ת בלבב שלם היינו גם מתוך שיצרו הרע עדיין קיים. 'ובכל נפשך', שאהב לה' ב"ה מבלי תנאי שיתן לו חיים, ואוהב הוא להשי"ת 'בכל' נפשו', בין אם יש בידו חיים והמשכיות ובין אם לאו. 'ובכל מאודך' הוא שאהב להשי"ת בכל עניני הממון, לטוב או למוטב, בין אם נתן לו השי"ת פרנסה בשפעים מגולים, ובין אם הוא עובר דוחק ועניות.

ט

והנה כל הרחמים שגילה משה רבנו היה הדבר בכח זכות האבות, וכמו שהתפלל ואמר לקב"ה (בדברים ט, כז) "זכור לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו", וזהו מפני שהלך אברהם בנסיון וגילה את הבורא בחשיכה, והלך לבדו כנגד כל העולם, וגילה שערך הידיעה מה' ב"ה והקשר של הנברא עם הבורא הוא הדבר הנעלה מן הכל, וגם בכל התלאות ובכל עניני הריחוק שנתרחק האדם מהתורה בעוונות אין לו לתלות כל דבר שיהיה שיחצוץ בינו לבין התכלית והקשר האמיתי אל ה', רק יעשה את שלו לפני הבורא ב"ה, כי לעולם לא יוכל להשיג בנסתרות להבין מדוע ובעבור מה עובר הוא כל פרט בחייו, אך את הקשר עם הבורא ב"ה אין לו לעזוב, גם אם יראה לו ה' שאינו נמצא עימו, וגם אם לא יהיו אצלו הרחמים מגולים, מכל מקום הוא יעשה את שלו וילך אחרי ה' ב"ה.

ועל כך אמר הקב"ה למשה 'בא אל פרעה' בלשון 'בא', ולא אמר לו 'לך אל פרעה', רצה לרמז לו בזה שעל אף שהולך הוא אצל התנין הגדול מרכבת הסטרא אחרא, עם כל זה אין לו לירא כי הוא יתברך הולך עימו כמו שאמר רשב"י בזוהר בא (דף לד ע"א), אמנם אצל אברהם כתיב 'לך לך', מפני שבאמת סוף דבר מחמת הרעב בארץ ישראל היה צריך גם הוא לילך למצרים אצל פרעה, ולכך אמר לו ה' ב"ה בלשון 'לך לך', לרמזו שאתה תלך כביכול לבדך. ובזה היה נסיונו שגם כאשר נראה כביכול בעיניו שמרחקים לו מן שמיא, עם כל זה הוא יעשה את שלו, ולא יסיח דעתו מהתכלית הנצחית וענין היום אחד כאמור, ומכח שחקק אברהם לענין זה, ומזכותו של אברהם שהלך כך אצל פרעה, הנה מכח זה הכין את הדרך למשה רבנו שיבוא לבטל כליל את קליפת פרעה באתגליא, שיהיה ה' ב"ה עימו, וכמו שהבטיחו 'ואנכי אהיה עימך'.

המעונינים להצטרף למערך הרכיזים ברחבי הארץ והעולם ולחלק מידי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות **076.5995991** או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com

קחו חלק במפעל הקודש

